Reg. No.: …………………………………………………….

Name: ………………………………………………………..

SECOND YEAR HIGHER SECONDARY
FIRST TERMINAL EXAMINATION 2023-24

Part - II   Time: 2 ½ Hours

SANSKRIT   Cool-off time: 15 Minutes

Maximum : 80 Scores

निर्देशाः

- 15 निमेषाः समाश्वाससमयः। प्रश्नान् पठितुम् इच्छानुसारं चयितुम्, उत्तराणि क्रमीकर्तुं च अयं समयः उपयोक्तव्यः।
- प्रश्नस्य निर्देशान् सश्रद्धं पठित्वा अवगत्य च उत्तराणि लेखनीयानि।
- प्रश्नानाम् अङ्काः दत्ताः। उत्तरलेखनाय समयः अङ्काः च परिगणनीयाः।

നിർദ്ദേശങ്ങൾ :

- 15 മിനിറ്റ് സമാശ്വാസ സമയമാണ്. ഈ സമയം ചോദ്യങ്ങൾ വായിക്കുന്നതിനും ഇഷ്ടമുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിനും ഉത്തരങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യാനും ഉപയോഗിക്കാം.
- ഓരോ ചോദ്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നിർദ്ദേശങ്ങൾ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കിയ ശേഷം ഉത്തരമെഴുതുക.
- ഓരോ ചോദ്യത്തിനുമുള്ള സ്കോർ അതോടൊപ്പം നൽകിയിരിക്കുന്നു. ഉത്തരമെഴുതുമ്പോൾ സമയവും സ്കോറും പരിഗണിക്കണം.

1-8 अस्मात् विभागात् अष्टप्रश्नानां उत्तराणि लिखत। प्रत्येकं एकोऽङ्कः।

ഈ വിഭാഗത്തിൽ നിന്നും എട്ട് ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരമെഴുതുക. ഓരോ സ്കോർ വീതം.

(8 x 1 = 8)

1. शुककथा कस्मिन् ग्रन्थे उपलभ्यते?
   (गीतगोविन्दे , रामायणे , महाभारते)
2. गीतगोविन्दस्य कर्ता कः?
   (व्यासः ,जयदेवः , कालिदासः)
3. ' बालशशिनमिव सायमलोलम् '। का?
   (राधिका ,पद्मावती, शारिका)
4. तक्षकेण अनुष्ठितं व्रतं किम्?
   (अहिंसा , उपवासः , असिधारा)
5. क्रिस्तुभागवतस्य कर्ता कः?
   (पी.सी देवस्या, एन्.गोपालपिल्ला, मुतुकुलं श्रीधरः)
6. सालारः इति कस्य नाम?
   (गृहस्य, यानस्य, वृद्धसदनस्य)
7. प्रथमं संस्कृतचलच्चित्रं भवति ....।
   (आदिशङ्कराचार्यः, भगवद्गीता, प्रियमानसम्)
8. पितरौ कृतज्ञतापूर्वं .... अनमताम्।
   (तापसीम् , वृक्षराजम् , शारिकाम्)

9-11 द्वौ उदाहरणानुसारं परिवर्तयत। एकैकस्य द्वौ अङ्कौ।

ഈ വിഭാഗത്തിൽ നിന്നും 2 ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരമെഴുതുക. 2 സ്കോർ വീതം.

9. प्रदत्तश्लोकस्य आशयं **ख** विभागात् चित्वा लिखत। (2 x 2 = 4)

(क) दिशि दिशि किरति सजलकणजालम्।
नयननलिनमिव सायमलोलम्।।

(ख) (1) राधा अश्रुपूर्णं परिक्लान्तं च नयनं कृष्णदर्शनकांक्षया सर्वासु दिक्षु प्रसरति।
(2) श्वसितपवनं मदनदहनमिव वहति।

10.उदाहरणानुसारं पदं विश्लेषयत।

उदा - भक्तानिव = भक्तान् + इव ।
1. पोतकानिव = ...+ ....।
उदा - तापोऽपि = तापः + अपि ।
2. कन्दर्पोऽपि = ...+ ....।

11.उदाहरणानुसारं पूरयत।

उदा - कुत्र + अपि = कुत्रापि।
1. तत्र + अपि = ...।
उदा - चिन्तारतः + तथा = चिन्तारतस्तथा।
2. क्रीडारतः + तथा = ...।

12-15 प्रश्नानां निर्देशानुसारं त्रयाणां उत्तरं लिखत। प्रत्येकं त्रयोङ्काः।

12-15 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽ നിർദേശാനുസാരം മൂന്ന് ഉത്തരം എഴുതുക.

മൂന്ന് സ്കോർ വീതം

12. गद्यभागं पठित्वा क्त्वान्त -ल्यबन्त -तुमुन्नन्त पदानि चित्वा लिखत। (3 x 3 = 9)

एषः सर्वदा अस्मान् परित्रातुं व्यग्रः आसीत्। अतः एतम् अनादृत्य गन्तुं नाहं समर्था। शारिका तूष्णीं भूत्वा तत्रैव उपाविशत्।

1. क्त्वान्तम् -
2. ल्यबन्तम् -
3. तुमुन्नन्तम् -

13.उदाहरणानुसारं वाक्यद्वयं योजयत।

उदा - स्नानं करोति। ईश्वरं वन्दते।
स्नानं कृत्वा ईश्वरं वन्दते।

1. विद्यालयं गच्छति। पाठं पठति।
2. घण्टानादं श्रृणोति। कक्ष्यां आगच्छति।
3. पुस्तकं पश्यति। गीतं गायति।

14. संस्कृतभाषायां अनुवदत।

1. ഞാൻ സംസ്കൃതം പഠിക്കുന്നു.
2. കേരളീയ സംഗീതശാഖയാണ് സോപാനസംഗീതം.
3. മഹാഭാരതത്തിന്റെ കർത്താവാണ് വേദവ്യാസൻ.

15. सम्भाषणांशान् पूरयत।

आचार्यः - सुप्रभातम्।
छात्राः - ....।
आचार्यः - कः विशेषः?
छात्राः - अद्य ....।
आचार्यः - उत्तमम्। सुरेशस्य जन्मदिने कः कार्यक्रमः?
छात्राः - .... अस्ति।
आचार्यः - मधुरवितरणं वा? उत्तमम्।

16-18 प्रश्नानां निर्देशानुसारम् उत्तरं लिखत। प्रत्येकं चत्वारः अङ्काः।

16-18 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങൾക്ക് നിർദേശാനുസാരം ഉത്തരം എഴുതുക.

നാല് സ്കോർ വീതം

16. श्लोकं पठित्वा गद्यक्रमम् लिखत। (3 x 4 = 12)

मुनिना तेन नीतोऽसौ ताबोरद्रेरधित्यकाम्।
अशेत स्थण्डिले पश्यन् रम्याः प्रकृतिसम्पदः।।

तेन ....ताबोरद्रेः .... नीतः असौ .... प्रकृतिसम्पदः ....स्थण्डिले अशेत।

17. इष्टतमं गीतं चित्वा आस्वादनटीकां लिखत।

1. नयनविषयमपि किसलयतल्पम्।
कलयति विहितहुताशनकल्पम्।।

2. हरिरिति हरिरिति जपति सकामम्।
विरहविहितमरणेव निकामम्।।

18. यथोचितं योजयत।

आदिशङ्कराचार्यः	-	महाभारतम्
मुनिः	-	गीतगोविन्दम्
शुककथा	-	जी.वी अय्यर्
सोपानसङ्गीतम्	-	जोसफ्

19-22 प्रश्नानां निर्देशानुसारं त्रयाणां उत्तरं लिखत। प्रत्येकं पञ्च अङ्काः।

19-22 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങൾക്ക് നിർദേശാനുസാരം മൂന്ന് ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം എഴുതുക. അഞ്ച് സ്കോർ വീതം

(3 x 5 = 15)

19. प्रस्तुतानि अप्रस्तुतानि च योजयत।

आवासः	-	हुताशनकल्पम्
प्रियसखीमाला	-	यमायते
किसलयतल्पम्	-	जालायते
कन्दर्पः	-	विषमिव
मलयजपङ्कम्	-	विपिनायते

20. अधः प्रदत्तं पद्यं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत।

मेषपालैर्नीयमानं मेषयूथं निरीक्ष्य सः।
कुमारश्चिन्तयामास भाविशिष्यगणं निजम्।।

1. सः कुमारः चिन्तयामास - अत्र कुमारः कः?
2. कुमारः किं चिन्तयामास?
3. श्लोकस्य आशयं स्ववाक्यैः लिखत।

21. कथास्तम्भान् क्रमीकुरुत।

1. तापसी शारिकाम् अनुगृह्णाति।
2. विषलिप्तः वृक्षः क्रमेण शुष्कः अभवत्।
3. विगलितलक्ष्यस्य व्याधस्य शरेण वृक्षः विद्धः।
4. वृक्षः पत्रैः शाखाभिः सम्पुष्टः अभवत्।
5. शुष्कं वृक्षं त्यक्त्वा सर्वे गताः।

22. पदानि अर्थैः सह योजयत।

श्रुत्वा	-	माला
जनिमलभत	-	स्वम्
निजम्	-	नेत्रम्
नयनम्	-	निशम्य
हारम्	-	अजायत

23-27 प्रश्नानां निर्देशानुसारं चतुर्णाम् उत्तरं लिखत। प्रत्येकं षट् अङ्काः।

23-27 വരെയുള്ള ചോദ്യങ്ങൾക്ക് നിർദേശാനുസാരം നാല് ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഉത്തരം എഴുതുക. ആറ് സ്കോർ വീതം

(4 x 6 =24)

23. अधोरेखाङ्कितानां पदानां स्थाने कोष्ठकात् संस्कृतपदानि उपयुज्य यात्राविवरणं पुनर्लिखत।

अक्तूबर् मासस्य 8 तमे दिने वयं विद्यालयात् कन्याकुमारीं प्रति पठनयात्रायै अगच्छाम। प्रभाते 5.30 वादने यात्राम् आरब्धवन्तः। संघे 20 छात्राः चत्वारः Teachers च आसन्।सर्वे वयं food आनीतवन्तः।In the evening सप्तवादने कन्याकुमारीं प्राप्तवन्तः च।

(भोजनम्, सार्धपञ्चवादने, सायंकाले, विंशतिः, अध्यापकाः, अष्ट)

24. प्रदत्तं गद्यभागं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत।

प्रातः निर्झर्याः कलरवं श्रुत्वा शाखामृगाणां लाङ्गूलान्दोलनं च दृष्ट्वा, शाखायां मन्दं मन्दं आन्दोलयन्ती शारिका व्याधस्य लक्ष्यमभवत्। वृक्षस्य अधः कोटरवासी कश्चन सर्पः व्याधस्य पादयोरन्तरेण झटिति असरत्।

1. व्याधस्य लक्ष्ये का अभवत्?
2. प्रातः शारिका किं श्रृणोति?
3. कोटरवासी कः?
4. वृक्षः केन विद्धः?
5. ' निर्झरी ' इत्यस्य कोऽर्थः? (वाहनम्, नदी, मन्दिरम्)
6. ' लक्ष्यमभवम् ' इत्यस्य पदच्छेदं लिखत।

25. प्रादेशिकभाषया अनुवदत।

'लक्ष्मै व्यजनम् अनपेक्षितमेव। ईदृशमुष्णं सोढुं सा समर्था एव। एतस्मादपि असह्यमुष्णं सोढ्वा एव सा भवन्तमपोषयत्। तथापि व्यजनमेकं स्थाप्यतां तत्र। यतः भविष्ये तव पुत्रेण नेष्यमाणः त्वम् इदमुष्णं सोढुम् असमर्थः भविष्यसि।'

26. संगृह्य लिखत।

भवन्तः गच्छन्तु नाहमधुना आगच्छामि। अस्य दयनीयाम् अवस्थां विचिन्त्य कथमेतं त्यक्त्वा गन्तुं शक्नुमः? एषः सर्वदा अस्मान् परित्रातुं व्यग्रः आसीत्। तत्सर्वं विस्मृत्य आपदि एतम् अनादृत्य गन्तुं नाहं समर्था। गच्छन्तु सर्वे गच्छन्तु। सगद्गदं पुनः पुनः विलपन्ती, अन्येषां गमनं सास्रं पश्यन्ती तमेव गाढमाश्लिष्य। नाहं गच्छामि, नाहं गच्छामि, भवन्तं विहाय नाहं कुत्रापि गच्छामि। शारिका तूष्णीं भूत्वा तत्रैव उपाविशत्।

27. कथासन्दर्भं सम्भाषणरूपेण परिवर्तयतु।

वत्से! उत्थिता शारिका पुरतः स्मिताननां काञ्चन तापसीं दृष्ट्वा, अम्ब! प्रणामः। शारिके, जानामि सर्वं वृत्तान्तम्। सम्यगाचरितं भवत्या। तव स्नेहस्य, ममतायाः आर्द्रतायाः च फलं नूनम् अनुभविष्यसि। इति तापस्याः वचनं तां प्रतीक्षानिर्भराम् अकरोत्।

28-29 अस्मात् विभागात् एकस्य उत्तरं लिखत। अष्ट अङ्काः।

28-29 ഈ വിഭാഗത്തിൽ നിന്നും ഒരു ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരം എഴുതുക. എട്ട് സ്കോർ.

(1 x 8 = 8)

28. खण्डिकां पठित्वा पटकथां लिखत।

भवन्तः गच्छन्तु, नाहमधुना आगच्छामि। अस्य दयनीयाम् अवस्थां विचिन्त्य कथम् एतं त्यक्त्वा गन्तुं शक्नुमः। सगद्गदं पुनः पुनः विलपन्ती शारिका तं वृक्षं गाढं आश्लेषयति। नाहं गच्छामि, नाहं गच्छामि, भवन्तं विहाय नाहं कुत्रापि गच्छामि। शारिका तूष्णीं भूत्वा तत्रैव उपाविशत्। तस्याः मनः इव दिशः अरुणिम्ना लिप्ताः।

29. सूचनानुसारं गीतगोविन्दम् अधिकृत्य टिप्पणीं लिखत।

सूचनाः - वंगदेशीयः जयदेवः, भार्या पद्मावती, गीतगोविन्दम्, राधामाधवचरितम्, द्वादश सर्गाः, केरलेषु सोपानसंङ्गीतम्, देवतास्तुतिपराणि गीतानि, विरहिणी राधा, आवासः विपिनायते, कृशतनुः भारं मनुते।